

Att få se, få höra och få veta

Perifrastiska uttryck av inkoativitet och futurum i skriven svenska

Manú Castro Nilsson

Institutionen för lingvistik

Examensarbete 15 hp

Allmän språkvetenskap

Vårtermin 2019

Handledare: Francesca Di Garbo

English title: Inchoative and future senses in periphrastic constructions with 'få' + verbs of perception in Swedish

Stockholms
universitet

Att få se, höra och veta

Perifrastiska uttryck av inkoativitet och futurum i skriven svenska

Manú Castro Nilsson

Sammanfattning

Denna studie undersöker samspelet mellan de semantiska kategorierna inkoativitet, futurum och modalitet i *få/får/fick/fått* + perceptionsverbskonstruktioner i skriven svenska, samt om det går att systematiskt skilja mellan dessa kategorier i form av frekvens och kontext. Enligt Åke Viberg framstår *få* som rätt språkspecifikt i sitt polysema omfång jämfört med andra europeiska språk, såsom engelska, finska, tyska och franska (Viberg 2009: 105, 119, 2012: 1413). Vidare påstår han att perceptionsverben *se*, *höra* och *veta* i samband med *få* som hjälpverb (*få* + perceptionsverb) uttrycker inkoativitet och även att den inkoativa betydelsen är semantiskt nära besläktad med futurum (Viberg 2002: 123, 2012: 1444). Inkoativitet innebär ett predikats uttryck för övergång (Bybee et al., 1994), ofta utan någon som helst hänvisning till vad som orsakar det övergående skedet (Viberg 2002: s.129). Studien är en korpusundersökning baserad på skönlitterära texter och pressmaterial från 70- till 90-talet, där 50 meningar per perceptionsverb analyseras utifrån de semantiska kategorier de anses uttrycka. Resultaten tyder på att det inte går att semantiskt kategorisera konstruktionerna *få* + perceptionsverb som en kategori för sig, som uttrycker inkoativitet och futurum. Konstruktionerna uppvisar en viss semantisk relation till futurum och inkoativa betydelser men är även i stor utsträckning kopplade till andra funktioner av *få* + verb i infinitiv, särskilt modalitet. Undersökningen tillför en ökad förståelse för *få*:s polysema grammatiska beteende samt bidrar till den allmänna förståelsen för tempus, aspekt och modalitet i svenska.

Nyckelord

inkoativitet, perceptionsverb, futurum, modalitet, ägandeverb

Abstract

This paper studies the interplay between inchoative, future and modal meanings in constructions containing the verb of possession *få* (in all of its four conjugations) + verbs of perception in written Swedish, and seeks to find out if it is possible to systematically differentiate these categories from each other in terms of frequency and context. According to Åke Viberg, the Swedish verb of possession *få* appears to be quite language specific with its polysemic characteristics compared to other European languages, such as English, Finnish, German and French (Viberg 2009: s.105, 119, 2012: s.1413). Viberg also suggests that *få* in combination with either of the three verbs of perception *se* 'see', *höra* 'hear', *veta* 'know' expresses inchoative sense, to which he further states the future sense is closely related to (Viberg 2002: 123, 2012: 1444). The inchoative sense is when a predicate expresses transition (Bybee et al., 1994), often with a lack of explicit reference to the cause of the

transition (Viberg 2002: s.129). The study is a corpus investigation, which includes a selection of fiction and newspaper material ranging from the 1970s to the 1990s. 50 sentences per perception verb are analysed based on the semantic categories that they are considered being an expression of. The results show that the *få* + perception verb constructions are not semantically classifiable as a category which expresses the inchoative and future sense. Apart from displaying some connection with the inchoative and future meanings, these constructions appear to be well integrated with other functions expressed by *få* + infinitive verbs, primarily modality. In addition to provide an increased understanding of the polysemic grammatical behaviour of *få* as an auxiliary verb, this investigation also contributes to the overall knowledge of tense, aspect and modality in Swedish.

Keywords

inchoative, perception verbs, future, modality, verbs of possession

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Bakgrund	5
2.1 Verbet 'få'	5
2.2 Inkoativitet	5
2.3 Futurum	6
2.4 Modalitet	7
2.5 Perceptionsverb	8
2.6 Syfte och frågeställningar	9
3 Metod	10
3.1 Insamling av data	10
3.2 Urval	10
3.3 Kategorisering	10
3.3.1 Inkoativ	11
3.3.2 Modal	11
3.3.3 Futurum	11
3.3.4 Böjning av få	11
3.3.5 Sinnesintryck	11
4 Resultat	12
4.1 Inkoativitet	12
4.2 Futurum	13
4.3 Modalitet	13
4.4 Överlappningar mellan kategorier	14
4.4.1 Inkoativitet och modalitet	14
4.4.2 Futurum och modalitet	15
4.5 Sinnesintryck	15
4.6 Komplexa predikatfraser	16
5 Diskussion	21
5.1 Kategoriavgränsningar och frekvens	21
5.1.1 Inkoativitet	21
5.1.2 Futurum	22
5.1.3 Modalitet	23
5.2 Diskussion av metod	24
5.3 Teoretiska implikationer	24
5.4 Förslag till vidare forskning	25
6 Slutsatser	26
Bilaga 1: Analysunderlag	28
Bilaga 2: Söksträngar	29

1. Inledning

Inkoativitet, futurum och modalitet är tre semantiska kategorier som vid första anblick kan framstå som betydelsemässigt avlägsna från varandra. Viberg (2002, 2006, 2012) använder sig av alla dessa tre kategorier i sina arbeten, där han systematiskt kategoriserar konstruktioner i svenska som innehåller verbet *få*. Majoriteten av alla konstruktioner som innehåller verbet *få* följt av verb i infinitiv anser han ha en modal innebörd, medan inkoativitet och futurum påstås gälla i färre, mer avgränsade fall.

Inkoativitet kan i korta drag definieras som ett uttryck för en övergång från ett tillstånd till ett annat. Inkoativitet påstås vidare av Åke Viberg vara den betydelsekategori som uttrycks i större delen av de meningar där *få* uppkommer innan ett av perceptionsverben *se*, *höra* eller *veta*. Vidare beskrivs semantiska uttryck av futurum vagt som nära relaterade till den inkoativa betydelsen (Viberg 2012: 1443).

Medan de modala funktionerna för konstruktioner innehållandes *få* + verb i infinitiv är relativt välbeskrivna i Vibergs arbeten, nämns endast inkoativitet och futurum i samband med *få* + perceptionsverb utan att varken beskrivas utförligt, eller presenteras med siffror som anger deras frekvens. Syftet med det här arbetet är att studera de semantiska kategorierna inkoativitet, futurum och modalitet närmre och undersöka deras frekvens i vissa kontexter av skriven svenska som innehåller konstruktioner som består av verbet *få* + ett av perceptionsverben *se*, *höra*, *veta*.

2. Bakgrund

Det svenska hjälpverbet *få* står i fokus i arbetet och kommer inledningsvis förklaras och ställas i kontrast till vissa andra språks motsvarande verb i 2.1. Vidare presenteras de tre semantiska kategorierna inkoativitet (2.2), futurum (2.3) och modalitet (2.4), utifrån vilka studiens analys utgått ifrån och som till viss del överlappar med Vibergs (2012) användning av kategorier vid klassificering av *få* i olika kontexter. Avslutningsvis tas den andra komponenten i de undersökta konstruktionerna upp, nämligen perceptionsverb (2.5), som sedan följs av arbetets syfte och frågeställningar (2.6).

2.1 Verbet 'få'

Verbet *få* räknas som ett av svenskans 20 mest frekvent använda verb. Dess grundbetydelse är ett så kallat ägandeverb, men klassas som modalt hjälpverb i kombinationer av flera verb. Jämfört med motsvarande verb i andra europeiska språk, som exempelvis engelskans *get*, sticker *få* ut med sitt till synes språkspecifika polysema beteendemönster (Bolander, 2001: 145-146, Viberg, 2009: 119-120). Svenska akademiens grammatik (SAG) kategoriserar verbet *få* i linje med beskrivningen ovan samt framhäver verbets grammatiska användning genom att klassificera det som ett innehavsverb inom det *logiska* betydelsefältet (Teleman et al., 1999 b: 515-516).

Som både lexikalt och grammatiskt (hjälp-) verb används det i alla sina fyra böjningsformer: *få* (infinitiv), *får* (presens), *fick* (preteritum) och *fått* (supinum). Verbets polysemi tydliggörs av följande semantiska kategorier som anses vara primära för verbet; ägande, abstrakt ägande, modalitet, inkoativitet, kausativitet, genomförda försök, mänskligt intresse (Viberg 2012: 1416-1417).

Den syntaktiska inbakningen av *få* i en given kontext ger en fingervisning åt vilken av de möjliga tolkningarna som är lämplig. När verbets objekt är en nominalfras (NP), med ett konkret substantiv som huvud, uttrycker *få* ägande, som i (1) nedan. När det kombineras med ett infinit verb (utan infinitivmarkören *att*) är tolkningen i de flesta fall modal, som i (2) (se 2.3) (Viberg, 2012: 1417).

(1) Maria fick *en mobil*

(2) Maria fick *gå hem*

(Viberg, 2012: 1417)

Om (2) uttrycker permissiv modalitet (att Maria fick lov/tillåtelse (*permission*) att gå hem) eller obligativ modalitet (att Maria var tvungen/blev beordrad (*obligation*) att gå hem) går inte att avläsa med endast en syntaktisk analys till hands, utan pragmatiska faktorer måste också tas hänsyn till (Viberg, 2012: 1427). Enligt Viberg (2012) blir den modala läsningen av syntaktiska konstruktioner som den i (2) en annan när *få* uppkommer i kombination med perceptionsverben *se*, *höra* och *veta* (se 2.2 för avsnittet om perceptionsverb). Exempel (3) nedan innehåller perceptionsverbet *se* och uttrycker inkoativitet (Viberg, 2012: 1417-1418):

(3) Maria *fick se* en ödla

(Viberg, 2012: 1417)

Enligt Viberg (2012: 1444) är *få* i presens i kombination med perceptionsverbet *se* en vanligt förekommande futurum-markering, utan ytterligare markeringar.

(4) Vi *får se* . . .

(Viberg, 2012: 1417)

2.2 Inkoativitet

Inkoativa konstruktioner uttrycker övergång, eller lägesförändring. I Island carib kan till exempel inkoativitet uttryckas genom att markera statiska verb som perfektiva; se *funatu* 'den är röd' i jämförelse med *funáali* 'den har blivit röd' (Bybee et al., 1994: 76).

Inkoativa och kausativa verb uttrycker i grund och botten samma situation, fast på semantiskt olika sätt. Kausativa konstruktioner inkluderar den deltagande agent som orsakade förändringen, medan inkoativitet är ett predikats uttryck för övergång utan någon som helst hänvisning till vad som orsakade det övergående skedet. Frånvaron av orsakande agent hos inkoativer framställer det beskrivna skeendet som spontant, eller plötsligt inträffandes (Haspelmath, 1993: 90, Viberg, 2002: s. 129, Bybee et al., 1994: 75).

I och med att förändring innebär ett nytt tillstånd, som introduceras och kontrasteras med ett tidigare rådande tillstånd innebär inkoativitet även ett uttryckt fokus på det nya skeendets första fas. Ett sådant fokus medför av nödvändighet att skeendet är av en viss tidslängd, som tillåter segmentering i faser. Tidssegmentering möjliggör i sin tur identifiering av en första fas. Exempelen (5) och (6) nedan är från en kognitiv och semantisk studie av perifrastisk inkoativitet (PI) i spanska (Aparicio et al., 2014) och belyser begränsningen av typer av verb som är kompatibla med inkoativmarkörer (översättningarna till svenska är egna fria översättningar).

(5) *El examen empezó a constar de 10 preguntas

‘*Provet börjar bestå av 10 frågor’

(6) Empezó a estudiar a las 8h.

‘Hen började studera klockan 8.’

(Aparicio et al., 2014: 74)

Det statiska spanska verbet *constar* ‘bestå av’ presenteras i (5) som ogrammatiskt i kombination med den spanska prototypiska PI-konstruktionen *empezar a* ‘börja’, då *constar* inte uttrycker någon längd eller särskild tidsavgränsning av skeendet. Verbet *estudiar* ‘studera’ uttrycker ett både dynamiskt och tidsmässigt varaktigt skeende, som skulle kunna conceptualiseras som bestående av flera faser och anses därför grammatiskt i sin kombination med det inkoativmarkerande *empezar a* (Aparicio et al., 2014: 74).

Enligt Aparicio et al. (2014: 76) passar den konceptuella bilden av inkoativitet in i den av en riktad process längs med en väg (*camino*). En process beskrivs vidare som ett tillryggaläggande av olika steg, med ändamålet att nå ett slutgiltigt mål. Inkoativitet uttrycker början av en sådan process (Aparicio et al., 2014: 76).

Bolander (2001: 97) beskriver inkoativer i svenska som den grupp verb som *alltid* slutar med suffixet *-na* (gulna uttrycker *bli gul* och blekna uttrycker *bli blek* och så vidare). Dessa verb beskrivs vidare uttrycka ungefär *bli* + stammen. SAG förstärker delvis Bolanders bild genom att beskriva inkoativer som enstaviga adjektiv med suffixet *-na*, men de nämner dem också i kontext med perceptionsverb som *få se*, *få höra*, *få veta* (de använder dock termen ‘inträdande aktion’ och inte inkoativitet i just det sammanhanget) (Teleman, U., Hellberg, S., & Andersson, E., 1999b: 522-23, 1999c: 296). Utöver att vara enig med SAG i deras uttryckande av *få* + perceptionsverb som inkoativa konstruktioner, betonar Viberg (2012: 1443) vidare det plötsliga, eller spontana i situationer där *fick se* (eller en annan kombination av *få*-böjningar och perceptionsverb) används istället för bara *se* (“[...] *få* in combination with *se* signals more vividly the sudden inception of the experience”).

2.3 Futurum

Den centrala användningen av tempuset futurum ses enligt Bybee et al. (1994: 244) som likställt med att talaren förutspår att ett yttrat påstående, som refererar till en situation efter yttringstillfället, faktiskt kommer att inträffa. Följande meningar på engelska hävdar de vidare uttrycker futurum (dock med viss nyansskillnad) då de delar egenskapen att förutspå ett skede som ännu inte inträffat:

(7) We shall no doubt live to see stranger things.

(8) I think the bulk of this year’s students will go into industry

(9) At this rate of development, Paris is going to look like London and London like New York.

(Bybee et al., 1994:244)

Futurum i dess breda bemärkelse (beskrivet ovan och exemplifierat i (7), (8) och (9)) och dess mer avgränsade former påstås universellt sett härstamma från ett begränsat antal lexikala källor, såsom

rörelseverb, skyldighets/tvångs-, begärs- och möjlighetsmarkörer samt temporala adverb, eller uppstå som en möjlig användning av markeringar vars primära funktion är att indikera presens, perfekt eller imperfekt aspekt (Bybee et al., 1994: 244). Utöver begränsningen på lexikala källor, föreslås även en universell sekvens av semantiska modifikationer i hur tempuset bildas; en begränsning i möjliga vägar till futurum. För det första måste betydelser som kan bidra till att futurum formas vara betydelser som på ett lämpligt sätt fungerar inom påståenden som uttrycker talarens intentioner. Den intentionella betydelsen förenas så småningom med den sträng som uttrycker den. Sekvensens nästa steg går från intention till förutsägelse/förväntan (*prediction*). Detta sker när strängen som förenats med den intentionella betydelsen tillskrivs någon (eller något) i tredje person, vilket resulterar i att talaren uttrycker en förutsägelse/förväntan (Bybee et al., 1994: 254).

Obligativ modalitet är en av vägar till futurum som presenteras inom ramen för ovan nämnda företeelser (Bybee et al., 1994: 258) (Obligativ modalitet tillhör det modala betydelsefältet och kommer därför att redogöras för ur en mer modal infallsvinkel i avsnitt 2.3). En uppdelning i stark och svag introduceras för kategorin och den förstnämnda anses i fler fall än den senare leda till att intention uttrycks. Uttrycket för intention kan semantiskt komma att bli en del av obligativmarkören och därav eventuellt också vara ett steg närmre ett bildat futurumtempus (Bybee et al., 1994: 264).

Kontrasterade intentioner: svag (10) kontra stark (11) obligativ modalitet

(10) I should go now, but I'm gonna stay.

(11) *I have to go now, but I'm gonna stay.

(Bybee et al., 1994: 264)

I (10) framstår uttrycket för svag obligativ modalitet *I should go now* som förenligt med det påföljande *but I'm gonna stay*, då det uttrycker att talaren *borde* gå – att det påstådda är rekommenderat eller önskvärt, men att agerande i motsats till det inte framstår som motsägelsefullt. I exempel (11) presenteras de två leden *I have to go now* och *but I'm gonna stay* som oförenliga med varandra då det första ledets obligativa styrka begränsar möjliga påföljande led till att vara i linje med den intention som impliceras av att vara *tvungen* att gå (Bybee et al., 1994: 264).

I svenska är futurum ett sammansatt tempus och utgörs av ett futuralt hjälpverb i presens + en infinitivfras (*kommer att. . .*), men uttryck som semantiskt markerar futurum i presens är också vanligt (*tåget går kl 10*) (Teleman et al., 1999 a: 174). Verbet *ska* uttrycker futurum, men till skillnad från *kommer att* är det alltid associerat med en nyans av tvång (Bolander, 2001: 142). Som nämnt ovan är både rörelseverb och uttryck för skyldighet/tvång (obligativ modalitet) två tvärspråkligt vanliga källor för utvecklandet av futurum. Verbet *få* i presens i kombination med perceptions verbet *se* (*vi får se . . .*) är enligt Viberg en inkoativ verbkonstruktion som semantiskt sett är nära sammankopplad med futurum, då konstruktionen *få + se* ofta är tillräcklig för att en mening semantiskt ska kategoriseras som att vara ett uttryck för futurum (Viberg, 2012: 1444) (se exempel (4) i avsnitt 2.1).

2.4 Modalitet

Modalitet rör, men är inte begränsat till, grammatikalisering av talares subjektiva attityder och åsikter. Det handlar om markörer som uttrycker bland annat sannolikhet, möjlighet och tvång/skyldighet (Bybee et al., 1994: s.177). De modala kategorier som är relevanta för Vibergs semantiska klassificering av *få* är båda deontiska; permissiv (*permission*) och obligativ (*obligation*). Dessa två kategorier berör möjlighet respektive nödvändighet (Viberg, 2012: 1425-26). SAG beskriver 'deontisk' som "[...] talarens lämplighetsbedömning utifrån allmänna moraliska regler, juridiska eller andra bestämmelser eller funktionella krav av det som sägs i satsen. Deontisk betydelse anges t.ex. med vissa hjälpverb, t.ex. *böra*." (Teleman et al., 1999 a: 161).

Permissiv och obligativ modalitet i sammanhanget *få + verb* i infinitiv i svenska är formmässigt identiska och skiljs pragmatiskt åt, baserat på de situationer och de sammanhang som de används i (Viberg 2012: 1427).

Exempel på kontextberoende modalitets-tolkning

(12) Han fick åka hem

- a. 'He was allowed to/could go home'
- b. 'He had to go home'

(Viberg, 2012: 1427)

Den svenska satsen *Han fick åka hem* i (12) kan beroende på sammanhang anta både a. och b. som lämplig översättning till engelska; a. uttrycker permissiv modalitet och b. uttrycker obligativ modalitet. Vid första anblick kan a. och b. framstå som varandras motsatser (vilket de på sätt och vis också är, då den första tillåter och den senare tvingar), men de utgår ifrån samma basala semantiska tolkningsgrund. Både permissiv och obligativ modalitet definieras av att de refererar till en extern makt i form av en person med auktoritet eller sociala normer, lagar, regler och dylikt. Permissiv modalitet hänvisar till auktoriteten i form av en entitet som ger det uttryckta skeendet sin tillåtelse eller medgivande, medan obligativ modalitet hänvisar till auktoriteten i form av en entitet som påtvingar eller ger en order (Viberg 2012: 1428).

Utöver relevans som egen kategori, har modalitet även en viss relevans för hur futurum framställs i detta arbete. Ovan i 2.3 presenteras modalitet, särskilt den obligativa, i sammanhanget av betydelseförändring och grammatikaliseringsprocesser som kan leda till bildandet av futurumtempus.

2.5 Perceptionsverb

Syn, hörsel, lukt, känsel och smak är de mest centrala fältspecifika komponenterna för perceptionsverbsfältet. Dessa komponenter uttrycker aktiviteter (titta) eller upplevelser (se) beroende på vilket verb som är fallet (Viberg, 1983: 123). Dikotomin aktivitet/upplevelse implicerar en viss statiskhet hos upplevelseverben. Wälchli (2016: 58) föreslår en ny klassifikation som skiljer mellan explorativa och opportunistiska perceptionsverb, med psykologiska studier gällande hjärnans aktivitet vid perception som underlag. Den förstnämnda uppdelningen aktivitet/upplevelse är dock utgångspunkten för detta arbete, då inga uppenbara problem med en implicerad statiskhet kan identifieras (och att det tillåter ett smidigare referensarbete inom litteraturen, då det är samma uppdelning som Viberg, som har en central roll för denna studie, använder).

Svenska språket har tre huvudsakliga betydelsefält för klassificering av verb enligt SAG; det fysiska, det psykiska och sociala och det logiska fältet. De tre undersökta verben *se*, *höra* och *veta* klassificeras alla in i det psykiska och sociala fältet. *Se* och *höra* kategoriseras vidare som tillhörande undergruppen *perception*, medan *veta* listas som tillhörande undergruppen *kognition*. Det uttrycks explicit att kategoriseringen ovan bortser "[...] ifrån polysemi och möjligheter till överföring av betydelse mellan grupperna." (Teleman et al., 1999b: 514-16). Trots att *veta* här inte kategoriseras som tillhörande perception enligt SAG kommer termen perceptionsverb fortsättningsvis ändå referera till *se*, *höra* och *veta*. Detta görs utifrån terminologin som Viberg (2012: 1417) använder för att referera till dessa verb och deras användning i konstruktioner med *få*.

Utöver de tre perceptionsverbens direkt sinnesintryckliga innebörd (vare sig det handlar om yttre stimuli eller inre upplevelse) är det vanligt förekommande att de uttrycker ytterligare betydelser. Exempelvis det vanligt förekommande med att uttrycka att en hört från person X när en mottagit ett mail (och därmed visuellt tagit sig an meddelandet) från X. San Roque et al., (2018), använder begreppet *transfield meanings* för den lingvistiska kopplingen mellan perception och andra semantiska domäner (exempelvis kognition och användandet av perceptionsverb som diskursmarkörer). De semantiska avledningarna från grundbetydelsen av sinnesintryck är många, men förståelse och kunskap är tvärlingvistiskt sett bland de vanligaste. *Intrafield extensions* används för att benämna perceptionsverb som används för att uttrycka ett annat perceptionsverbs modalitet. De hävdar att forskning på *intrafield extensions* stödjer idén med att den enkelriktade hierarkin *se* > *höra* > *beröring*, *smak*, *lukt* råder för vilka perceptionsverb som kommer att uttrycka vilka. Ett verb som uttrycker visuell perception skulle enligt denna hierarki till exempel kunna komma att också uttrycka höra, men inte åt andra hållet (San Roque et al., 2018: 372, 375-377). Perceptionsverbens polysemi är i det här arbetet i hög grad begränsad till de tre undersökta semantiska kategorierna inkoaktivitet, futurum och modalitet.

2.6 Syfte och frågeställningar

Syftet med arbetet är att analysera samspelet mellan de semantiska kategorierna inkoativitet, futurum och modalitet i *får/fått/fick/fått* + perceptionsverbskonstruktioner, samt undersöka om det går att systematiskt skilja mellan kategorierna i form av frekvens och de kontexter som de uppkommer i. Följande är studiens frågeställningar:

1. Hur ofta och i vilka kontexter uttrycker *få* (*få/fick/fått/får*) + perceptionsverb (*se/höra/veta*) *inkoativitet* i svenskt skriftspråk?
2. Hur ofta och i vilka kontexter uttrycker *få* (*få/fick/fått/får*) + perceptionsverb (*se/höra/veta*) *futurum* i svenskt skriftspråk?
3. Går det att tydliggöra skillnaden mellan de två ovan nämnda kategorierna och de modala betydelserna *permissiv* och *obligativ* som *få* uttrycker som hjälpverb i svenskt skriftspråk?

Viberg nämner att betydelserna, särskilt inkoativitet, är kopplade till *få* + perceptionsverb men förklarar inte vidare hur vanliga de är i språkbruk. Att vidare undersöka frekvenser och kontexter där dessa konstruktioner förekommer kan bidra till en ökad förståelse av verbet *få* och dess grammatiska funktioner, samt av tempus, aspekt och modalitet i svenskan.

3 Metod

3.1 Insamling av data

Datan inhämtades med hjälp av Språkbankens korpus-verktyg KORP (Borin, L., & et al.: 2012). Sökningen gjordes så att träffarna bestod av infinitiv- (*få*), presens- (*får*), preteritum- (*fick*) eller supinum- (*fått*) formen av verbet *få* + ett av perceptionsverben *se*, *höra*, eller *veta*.

Av de tre sökalternativen *enkel*, *utökad* och *avancerad* på KORPS:s startsida valdes *utökad* (se Bilaga 2 för presentation av söksträngar). Väl inne under fliken *utökad* var det första steget i sökningen att addera tre sökrutor till den befintliga genom att klicka på *eller*. Detta resulterade i fyra tomma sökrutor där *få*, *får*, *fick* och *fått* skrevs in i respektive ruta. Nästa steg bestod av att välja alternativet *lägg till token*. En ny sökruta till höger om de första fyra kommer då upp. På samma sätt som tidigare lades två nya sökrutor till genom att under den nya sökrutan klicka på *eller*. I dessa tre nya sökrutor skrevs perceptionsverben *se*, *höra* och *veta* in. Sökinställningarna ovan innebär att sökträffarna innehåller strängar där *få* eller *får* eller *fick* eller *fått* uppkommer innan och i kombination med *se* eller *höra* eller *veta*. Tidsspannet på korpusdatan är 1976–90-tal och de korpusar som inkluderades var de tre skönlitterära samlingarna Bonnier I, Bonnier II och SUC-romaner, samt press-material från Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning, Svenska Dagbladet, Stockholmstidningen, Dagens nyheter och Sydsvenska Dagbladet. Skönlitteratur och pressmaterial valdes som underlag till studien för att kunna balansera och bidra med möjligheten att undersöka eventuella genre-skillnader. Press-korpusen består av 39,98 miljoner tokens och är större än de skönlitterära korpusarna, som tillsammans består av 15,53 miljoner tokens.

3.2 Urval

Det totala antalet meningar för *få/får/fick/fått + se/höra/veta* är 6783. *Få/får/fick/fått + se* uppvisar 3237 antal meningar, vilket motsvarar 48% av totalantalet. *Få/får/fick/fått + höra* uppvisar 1421 antal meningar, vilket motsvarar 21% av totalantalet. *Få/får/fick/fått + veta* uppvisar 2125 antal meningar, vilket motsvarar 31% av totalantalet.

Med hjälp av programmet R (R Core Team, 2017) sorterades 50 meningar per perceptionsverb slumpmässigt ut vilket resulterade i totalt 150 meningar. Analysen av dessa 150 meningar gjordes i programmet Numbers (Macs version av Excel), där varje mening segmenterades och listades under varandra med den uppsökta verbkonstruktionen i mitten och en vänster- och en högerkontext på respektive sida om denna. Dessa vänster- och högerkontexter kring verbkonstruktionerna varierade i längd. Meningen *Tusen stillbilder ingår i filmografin och man får se affischerna till ungefär 90 procent av filmerna* från korpusen *Press 96* segmenterades till exempel med *Tusen stillbilder ingår i filmografin och man* i den första kolumnen, *får se* i den andra och *affischerna till ungefär 90 procent av filmerna* i den tredje. Ytterligare fem kolumner skapades för att semantiskt kategorisera meningarna (Se 3.3 för beskrivning av kategoriseringsprocessen).

3.3 Kategorisering

Efter varje segmenterad mening skapades fem kolumner med namnen *inkoativ*, *modal*, *futurum*, *böjning av få* och *sinnestryck*. Dessa är studiens taggningskategorier och har olika kriterier och svarsalternativ. Se Bilaga 1 för kompletta analystaggar. *Inkoativ*, *modal* och *futurum* är de tre semantiska kategorierna som undersöks i studien, medan *böjning av få* och *sinnestryck* underlättar överblicken mellan eventuell korrelation mellan böjning av verbet *få* och uttryckandet av de tre semantiska kategorierna *inkoativ*, *futurum* och *modal* samt eventuell korrelation mellan icke direkt sinnestrycklig innebörd av perceptionsverben *se*, *höra*, *veta* och uttryckandet av de semantiska kategorierna *inkoativ*, *futurum* och *modal*.

3.3.1 Inkoativ

Kriterierna för att en mening skulle kategoriseras som inkoativ var att verbkonstruktionen i fråga skulle markera en övergång från A till B, från ett tillstånd till ett annat, med uttryckt fokus på själva övergångsinstansen. Den semantiska utgångspunkten för vad som klassades som inkoativt var att det som orsakade övergången inte var explicit uttryckt i meningen, men frånvaron av orsakande element var inte alltid fallet. Svartalternativen för kolumnen *inkoativ* var *Ja* och *Nej*.

3.3.2 Modal

De modala kategorierna som undersöks i studien är de deontiska *permissiv* och *obligativ*. Svartalternativen för den modala kolumnen är *P* respektive *O* samt *Nej* för de meningar som inte anses uttrycka varken *P* eller *O*. De permissiva meningarna var de som genom sin perceptionsverbskonstruktion semantiskt uttryckte tillåtelse eller lov, medan de obligativa meningarna var uttryck för tvång, nödvändighet eller givande av en order. Permissiv och obligativ är anpassningar till svenska av de engelska begreppen *permission* och *obligation* introducerade i 2.4 ovan.

3.3.3 Futurum

Svartalternativen för kolumnen *futurum* var *Ja* eller *Nej* och angav om perceptionsverbskonstruktionen i meningen i fråga var ett semantiskt uttryck för futurum och då motsvarande betydelsen av till exempel *kommer att*. Se 4.2 för exempel på konstruktioner med perceptionsverb som semantiskt uttrycker futurum.

3.3.4 Bøjning av få

Kategorin *bøjning av få* inkluderades i analysen för att lättare få en överblick över eventuella korrelationer mellan bøjningen av verbet *få* och de semantiska kategorierna. Svartalternativen för denna kolumn var PRS, PRT, INF och SUP och markerade om formen av *få* var presens (*får*), preteritum (*fick*), infinitiv (*få*) eller supinum (*fått*).

3.3.5 Sinnesintryck

Svartalternativen för kolumnen *sennesintryck* var *Ja* eller *Nej*. Kategorin var tänkt att ange om verben *se*, *höra* och *veta* semantiskt uttryckte sin grundbetydelse av faktiskt sinnesintryck eller inte. De fall där verbet *se* uttryckte syn, verbet *höra* hörsel och verbet *veta* erinrandet av kunskap. Det var tänkt att ge underlag till att eventuellt uttyda en korrelation mellan perceptionsverbens uttryck för sinnesintryck och de andra semantiska kategorierna. Se 5.2 för diskussion av vissa svårigheter som uppstod med kategorin och i stort med hur alla kategorier definierades.

4 Resultat

I det här kapitlet presenteras resultat av korpusstudien med att redovisa distributionen av de olika semantiska kategorierna associerade med *få* + *perceptionsverb*, vars frekvens och interaktioner denna studie undersöker; dvs inkoativitet, futurum, och modalitet (permissiv respektive obligativ). De meningar som kategoriserades med flera kategorier tas upp i 4.4. Definitionerna som tillämpats vid analysen av meningarna listas under den kategori som definitionen berör och i 3.3 ovan (se Bilaga 1 för kompletta analysstagar).

Tabell 1 redovisar det totala antalet meningar som taggats per perceptionsverb inom varje betydelsekategori, förutom *sinnestryck* (se 4.5 nedan för genomgång av kategorin *sinnestryck*). Den vanligaste betydelsen för *få se* är *permissiv modalitet*, följt av *futurum + permissiv modalitet*, medan *få höra* har *inkoativitet* (både med *inkoativitet* som ensam kategori och *inkoativ + permissiv modalitet*) och *permissiv modalitet* som lika vanliga och vanligast förekommande betydelser. Den vanligaste betydelsen för *få veta* är *permissiv modalitet*. Den för alla verb vanligaste betydelsekategorin är *permissiv modalitet*, följt av *inkoativ* och sedan *futurum + permissiv modalitet*. Tabell 2, 3 och 4 nedan redovisar det totala antalet meningar av *få* i dess fyra böjningarna för verben *se*, *höra* och *veta* inom samtliga analyskategorier. Dessa finns även visuellt representerade i Figur 1, 2, 3 och 4.

4.1 Inkoativitet

I detta avsnitt kommer resultat gällande frågeställning 1 redovisas. Frågeställningen gäller frekvens och distribution av inkoativa kontexter i samband med *få* + perceptionsverbs-konstruktioner (se 2.6 för studiens fullständiga syfte och frågeställningar). Svartalternativen för att kategorisera meningarna som *inkoativa* var *Ja* eller *Nej* och jakade eller nekade om verbkonstruktionen i fråga uttryckte övergång från A till B; dvs från ett tillstånd till ett annat. Ofta uttrycks dessa övergångar som spontana eller plötsligt inträffades (se kapitel 2.2 för mer ingående behandling av begreppet).

(13) Exempel på *se*-inkoativitet

Pibe, gå efter kaffe åt herrskapet, skrek han så fort han *fick se* oss. (SUC-romaner)

(14) Exempel på *höra*-inkoativitet

Han blev istället orolig när han *fick höra* om hur hela generationer gick under i skyttegravarna (Press 97)

(15) Exempel på *veta*-inkoativitet

Carlos var ju den enda med teatererfarenhet, vilket vi nogsamt *fick veta*. (SUC-romaner)

(13) kategoriserades som inkoativ då subjektet *han* sätter igång en process av nya händelseförlopp genom sitt skrikande vid den plötsliga åsynen av *oss*. I exempel (14) introduceras ett tillstånd av orolighet genom konstruktionen *fick höra*. Perceptionsverbs-konstruktionen *fick veta* i (15) uttrycker inträdandet av *oss* i en ny fas av tillskansad kunskap gällande att *Carlos* enligt någon eller några *ju* var *den enda med teatererfarenhet*. De tre preteritum-exemplen uttrycker alla ett plötsligt inträdande av en perceptions-händelse.

Exempel (13), (14) och (15) är alla med *få* i preteritum, vilket är den vanligast förekommande böjningen av *få* av de endast inkoativa meningarna, speciellt för verben *veta* och *höra* vilket anges i Tabell 3 och 4. *Veta* och *höra* har båda 13 kontexter som endast är inkoativa, medan *se* har 6. *Se* har även en relativt jämn fördelning av böjningar av *få*, med 2 infinitiv, 2 presens, 2 preteritum och 0 supinum. 8 av *veta*-inkoativiteterna har *få* i preteritum och 5 i supinum. Av *höra*-inkoativiteterna är 11 med *få* i preteritum, 1 i presens och 1 i supinum. Nedan är tre ytterligare exempel på inkoativitet fast i infinitiv, presens och supinum.

(16) Exempel på *se*-inkoativitet

Och för att *få se* att det som verkade så olösligt faktiskt löste sig. (Press 97)

(17) Exempel på *höra*-inkoativitet

Det är oerhört glädjande, säger stadsdelschefen Margareta Borgelin när hon *får höra* nyheten av DN (Press 97)

(18) Exempel på *veta*-inchoativitet

Allteftersom veckorna blev till månader och hon blev ännu lyckligare sedan hon *fått veta* att hon väntade hans barn uppnådde hon en själslig jämvikt som all miss Brigmores undervisning aldrig skulle ha kunnat skänka henne, eftersom den var en följd av att hon var älskad och hedrad och av att hon skulle bli mor. (Bonniersromaner I)

Få se i (16) uttrycker ett uppfattande av en oväntad lösning på en situation. *Veta*- och *höra*-meningar i (17) och (18) är exempel på avvikelser från verbens mest frekventa preteritum-uttryck av inchoativitet. Verbet *höra*:s enda presens-fall av inchoativitet i exempel (17) återberättar vad *Margareta Borgelin* säger vid instansen av att höra en nyhet, där konstruktionen *får höra* binder samman A (Presentation av nyhet) och B (glädjeytrande). Mening (18) återger ett händelseförlopp som inleds i och med att subjektet *fått veta* att hon väntar barn. Som *Tabell 4* visar är supinum-fall av inchoativitet relativt vanliga i samplen, och den enda böjningsformen utöver preteritum. Preteritum och supinum markerar båda dåtid och uppvisar en tendens, speciellt hos *veta*, att uttryck av inchoativitet vanligtvis uppkommer när det handlar om punktliga, tidsmässigt avgränsade skeden.

4.2 Futurum

I detta avsnitt kommer resultat gällande frågeställning 2 redovisas. Frågeställningen gäller frekvens och distribution av futurum-kontexter i samband med *få* + perceptionsverbs-konstruktioner (se 2.6 för studiens fullständiga syfte och frågeställningar). Samtliga perceptionsverbs-konstruktioner granskades utifrån om de semantiskt uttrycker futurum (se 2.4 för mer ingående redogörelse av begreppet). *Se* är det enda perceptions verbet som har meningar kategoriserade med *futurum* som ensam betydelsekategori. Totalt 7 meningar i samplen taggades som *futurum*-markerande och samtliga är presens-verbkonstruktioner (*får se*). Av de studerade betydelsekategorierna i fokus (*inchoativitet*, *modalitet* och *futurum*) är *futurum* den enda vars särskilda uttryck är begränsat till ett av de tre perceptionsverben.

Exempel på *se*-futurum

(19) Vi *får se* vem av oss det blir som kommer dit! (Bonniersromaner I)

(20) Vi *får se* (Bonniersromaner II)

Exempelmening (19) verkar vara hämtad från ett tävlings-sammanhang av något slag där talaren uttrycker att det är upp till ett tillfälle efter yttringstillfället då de, som möjligtvis är tävlingsdeltagarna i denna tävling (refererade till som *vi*), kan avgöra vem av dem som kommit *dit*. (20) är trots sin korta längd ett tydligt uttryck för att presensformen *får* + perceptions verbet *se* refererar till ett tillfälle som ska komma i framtiden.

4.3 Modalitet

I detta avsnitt kommer resultat gällande frågeställning 3 redovisas. Frågeställningen gäller frekvens och distribution av modala (permissiva och obligativa) kontexter i samband med *få* + perceptionsverbskonstruktioner (se 2.6 för studiens fullständiga syfte och frågeställningar). Kategorin *modalitet* hade svarsalternativen *P*, *O* och *Nej*. De meningar som markerades med *P* uttrycker permissiv modalitet, vilket innebär att en extern social auktoritets tillåtelse eller medgivande utövas. De meningar som markerades med *O* uttrycker obligativ modalitet, vilket innebär att en extern social auktoritet utövar eller uttrycker ett måste, tvång, nödvändighet, eller givande av order (se 2.3 för mer ingående redogörelse av modalitet). Samtliga verb har permissiv modalitet som mest högfrekvent alternativ av de endast modalitets-taggade meningarna. Verbet *veta* uppvisar 24 modala meningar och verbet *se* 22. *Veta*-uppkomsterna är alla permissiva modaliteter och 17 av dem har *få* i infinitiv. Samtliga modalitetsmeningar med *se* är permissiva. Precis som *veta* har *se* infinitiv som vanligast förekommande böjning för de modala meningarna. *Höra* har 14 permissiva och 5 obligativa meningar. Se *Tabell 1* för överblick över samtliga verb och *Tabell 2* och *4* för betydelsekategorier och böjningsvariationer för konstruktioner med verbet *se* respektive *höra*.

(21) Exempel på *se*-modalitet (permissiv modalitet)

Eftersom mamma aldrig *fick se* dina nya pojkvänner annat än på foto (de såg mycket bra ut). (SUC-romaner)

(22) Exempel på *se*-modalitet (obligativ modalitet)

Om det inte varit för alla utvisningar, hade nog Polisen *fått se* sig om efter båda poängen (Press 98)

Trots att det ibland är svårt att förstå de undersökta meningarnas vidare kontext är de modala relationerna i dem till stor del tydliga. Verb-konstruktionen *fick se* i (21) uttrycker permissiv modalitet, med *mamma* som inte haft möjligheten att träffa sitt (gissningsvis) barns pojkvänner annat än att se dem på foto. Det framkommer inte vad *poängen* betecknar i (22), men det är något *Polisen* hade varit tvungen, eller behövt kolla upp, hitta, få fatt i, eller ta reda på om det inte varit för alla utvisningar. Den externa sociala auktoriteten är inte uttalad, precis som i (21), men den obligativa närvaron är märkbar.

(23) Exempel på *höra*-modalitet (permissiv modalitet)

Vi *får höra* många minnen från kronprinsessan Victorias tid på Tullgarn – hågkomster som vittnar om hur omtänksam hon kunde vara. (Bonniersromaner II)

(24) Exempel på *höra*-modalitet (obligativ modalitet)

Albin, min pojkvän, tycker att det är jobbigt när han *får höra* kommentarer. (Press 98)

Läsningen av *vi får höra* i (23) som ligger till grund för den permissiva kategoriseringen är något i stil med *vi tillåts höra*; *vi får* tillgång till *minnen från kronprinsessan Victorias tid på Tullgarn* genom hörande. Verbkonstruktionen i (24) implicerar att *Albin* måste stå ut med att folk säger oönskade saker till honom.

(25) Exempel på *veta*-modalitet (permissiv modalitet)

Kan man *få veta* vad i helsike det här ska betyda? (Bonniersromaner I)

(25) är ett tydligt fall av permissiv modalitet då det är en direkt förfrågan om tillgång till en viss kunskap. Verbet *kan* spelar i detta fall även en förstärkande roll i verbfrasens tillgångsfrågan. En omskrivning utan *kan* skulle kunna vara *får man veta vad i helsike det här ska betyda?* vilket indikerar att den permissiva betydelsen kan bäras av *få* självt i liknande uttryck. I omskrivningen är dock böjningen av *få* presens snarare än infinitiv.

4.4 Överlappningar mellan kategorier

Både permissiva och obligativa fall av modalitet överlappade med *futurum* och *inikoativitet*, medan de två sistnämnda aldrig överlappade med varandra (enligt min tolkning). Nedan i 4.4.1 diskuteras först överlappningar mellan inikoativitet och modalitet och sedan överlappningarna mellan *futurum* och modalitet i 4.4.2.

4.4.1 Inikoativitet och modalitet

Höra har flest totala uppkomster inkoativ-modala kontexter. Samtliga av dessa 13 meningar är taggade som permissiva, varav 5 är presens, 4 är preteritum, 3 är supinum och 1 är infinitiv. *Se* har 6 träffar totalt, varav 3 är permissiva och 3 är obligativa, medan *veta* har 4 totalt och består av 3 permissiva och 1 obligativ. Se Tabell 1 för överblick över samtliga verb och Tabell 3 för betydelsekategorier och böjningsvariationer för konstruktioner med verbet *höra*.

(26) Exempel på *se*-inikoativitet + permissiv modalitet

Jättehoppet avslutade Öis och Mölndals inomhusgala i Fri-idrottens Hus där vi också *fick se* en sensationellt bra svensk sprintertid. (Press 95)

(27) Exempel på *se*-inikoativitet + permissiv modalitet

- Se upp för gan! Skrek fadern i panik, och han girade upp mot svallen av en gammal lustyacht av det slag man fortfarande kan *få se* i innerskärgården. (SUC-romaner)

(28) Exempel på *se*-inikoativitet + obligativ modalitet

Mjölkbudet skyndade nerför trapporna och kom just i tid för att *få se* de två bilarna köra iväg.
(Bonniersromaner I)

Exempel (26) visar på ett tydligt preteritum-fall av inkoativitet där subjektet *vi* modalt tilläts se och genom det övergick till att uppleva *en sensationellt bra svensk sprintertid*. Verbkonstruktionen i exempel (27) var en av de svårare meningarna att tagga och kategoriserades till slut som både *inkoativ* och *permissivt modal*. *Gammal lustyacht* tolkades som relativt ovanligt förekommande, med krav på en viss extern auktoritet som nödvändig för att tillåtas se en sådan. *Kan* spelar här en avgörande roll i den permissiva tolkningen av meningen, vilket inte går att bortse ifrån. Den inkoativa betydelsen är än mer tveksam och utgår ifrån det plötsliga, spontana, eller okontrollerbara i situationerna av att möta en sådan *lustyacht* i innerskärgården (se 4.7 nedan för meningar med liknande verbfras-konstruktioner). (28) är inkoativ då *pojken* tydligt och tvärt övergår från *skyndande nerför trapporna* till att *få se de två bilarna köra iväg*. Meningen är taggad som obligativ då *pojken* utifrån den givna informationen försökte komma ikapp bilarna och tvingades se dem *köra iväg*.

(29) Exempel på *höra*-inkoativitet + modalitet *permissiv modalitet*

I späda ålder slutade han alltid gråta så fort han *fick höra* musik från radioapparaten, minns hans mamma.

(30) Exempel på *veta*-inkoativitet + modalitet *permissiv modalitet*

Ja, ett huvudskäl som anfördes för att vi inte längre skulle leva med 1809 års författning var just det att vi behövde en grundlag som alla kunde läsa för att *få veta* grunddragen i svensk demokrati. (Press 97)

(29) uppvisar både en relativt tydlig auktoritets-situation och övergång med ett spädbarn som slutade gråta vid given tillåtelse att *höra musik från radioapparaten*, medan (30) berör tillgång till övergången till kunskap om grunddragen i svensk demokrati.

4.4.2 Futurum och modalitet

Presens och infinitiv var de enda böjningarna som markerades för denna kategori. *Se* har totalt 7 futurum- modala meningar, *veta* har 9 och *höra* 5. *Se* och *veta* saknar fall av obligativ modalitet medan *höra* har 1 uppkomst (se Tabell 2, 3 och 4 samt exempel (27) nedan). 5 av *se*-meningarna står i presens och 2 står i infinitiv. 7 av *veta*- meningarna står i presens och 2 står i infinitiv. 2 av *höra*:s permissiva meningar står i presens och 2 står i infinitiv, medan den obligativa meningen är i presens.

(31) Exempel på *se*-futurum + *permissiv modalitet*

- Men kanske din morsa blir glad att *få se* dej. (SUC-romaner)

Få se taggades i (31) som både *futurum* och *permissiv* då meningen uttrycker ett tillståndsgivande skede där *din morsa* tilläts *se dej* vid ett tillfälle efter yttringstillfället.

(32) Exempel på *höra*-futurum + *permissiv modalitet*

- Hej Matti, kom *få höra*! (SUC-romaner)

(33) Exempel på *höra*-futurum + *permissiv modalitet*

Och det lär inte heller bli det sista vi *får höra* från dem. (Press 97)

(34) Exempel på *veta*-futurum + modalitet *permissiv modalitet*

Ingen *får veta* att vi har varit här, eller hur? (SUC-romaner)

(32) är ett tydligt *permissivt* exempel på där talaren uttrycker att *Matti* ska *tillåtas höra*, samtidigt som presens verbet *kom* uttrycker en uppmaning i futurum. (33) taggades som obligativ och futurum eftersom subjektet med sitt påstående uttrycker att *vi* kommer *behöva höra* mer från *dem* i en tid efter yttringstillfället. En omskrivning av (34) (som möjligtvis känns krystad men som belyser meningens semantiska status) skulle kunna tänkas vara *ingen kommer få tillgång till kunskapen om att vi har varit här, eller hur?* I omskrivningen är både *kommer (att)* och *tillgång* inblandade. Det förstnämnda är, som nämnt i 4.2 ovan, ett uttryck för *futurum* och det senare är ett uttryck för *permissiv modalitet*.

4.5 Sinnesintryck

Kategorin sinnesintryck nämns separat och listas inte i tabellerna ovan då arbetet inte fokuserar på perceptionsverbens polysemi (som nämnt i 2.5). Analystaggen *sinnesintryck* hade svarsalternativen *Ja*

och *Nej*. *Se* var det enda verb som hade fall där *Nej* var värdet för denna kategori. 9 av *se*-meningarna markerades med *Nej*, 1 med *inte tydligt* och de 40 resterande med *Ja*. Alla *höra*-meningar taggades som *Ja*, medan alla *veta*-meningar taggades som *n/a*, då den direkt sinnesintryckliga innebörden som är fallet för *se* och *höra* inte är applicerbar på *veta*.

(35) Exempel på *se*-konstruktion utan direkt sinnesintrycklig innebörd

Betyder det att vi *får se* fler liknande affärer? (Press 96)

Konstruktionen *får se* i exempel (35) har en abstrakt nominalfras, *liknande affärer*, som objekt (affärer skulle mycket väl kunna referera till ett flertal butiker, men utifrån kontexten antas affärer i bemärkelsen *göra affärer* mer trolig). Den grundläggande sinnesintryckliga betydelsen av *se* innefattar syn i dess konkreta bemärkelse och *få se*-konstruktionen blir i fall som (35) istället något i stil med *få ta del av* eller *få uppleva*.

(36) *Se*-konstruktion som utifrån given information varken kan tillskrivas *Ja* eller *Nej*

Kungen är sviken, bannlyst av heliga Birgitta och Göpa har *fått se* sin familj dö ifrån honom. (Press 96)

Fått se i (36) taggades som *inte tydlig* då Göpa faktiskt mycket väl kan ha sinnesintryckligt varit tvungen att *se sin familj dö ifrån honom*. Denna tolkning är dock inte självklar, då verbkonstruktionen lika väl skulle kunna uttrycka att han behövt vara med om att förlora familjemedlemmar utan att själv ha varit på plats och sett dessa händelser, eller på något vis sett dem i efterhand. En analys av den bredare kontexten kring meningen skulle troligtvis underlätta vilket av svarsalternativen som är fallet.

Sinnesintryck uppvisar viss korrelation med *futurum* på så sätt att 3 av de 7 *futurum*-meningarna taggades som inte sinnesintryckliga, eller som mer generellt syftande perceptionsverb, än just specifikt *se*. De *futurum*-meningar som markerades som sinnesintryckliga fick värdet *Ja* med viss reservation. Exempel (37) och (38) nedan är två sinnesintryckligt markerade meningar. Både *Du får se Karin!* och *Jag får se* är kortare strängar där *får se* ger intryck av att vara vaga eller mer generella typer av syn, på gränsen till markerandet av ett mer allmänt perceptions-uttryck.

(37) *Du får se Karin!* (SUC-romaner)

(38) *Jag får se*. (Bonniersromaner II)

Subjektet *vi* var vanligast (5 av 7 fall) och *du* och *jag* uppkom 1 gång vardera (exempel (37) och (38)). *Får se* i exempel (39) är en av 3 *futurum*-meningar som taggades som icke sinnesintrycklig.

(39) Vi kör gamla och lite nya låtar och *får se* om det blir en ny skiva. (Press 97)

Vi [...] får se om det blir en ny skiva uttrycker inte att den primära tolkningen är att *vi* eventuellt kommer visuellt sett med ögonen bearbeta objektet *ny skiva*. *Får se* markerar i sådana fall snarare att det är någon gång efter yttringstillfället som *ny skiva* möjligtvis kommer bli verklighet. Situationen är liknande i (40), där det är skiljandet av två abstrakta entiteter (*staten* och *kyrkan* som religiös institution) som subjektet *vi* ska få uppleva resultatet av.

(40) Vi *får se* vad som händer när kyrkan skiljs från staten, kanske det blir två kyrkor. (Press 97)

Korrelationen mellan *futurum* och *sinnesintryck*, eller mellan *futurum* och *se*:s polysemi, är som redan nämnt inte ett ämne som den här studien fokuserat på. Den överblick som gjorts över korpusdatan ger dock sken av att det finns en koppling mellan dessa två kategorier att undersöka närmre.

4.6 Komplexa predikatfraser

Ett flertal av meningarna i samplen innehöll förekomster av *få* + perceptionsverb där *få* kombineras med ett annat verb (*ska*, *kan*, *kommer att*, *måste* som antyder modalitet). Dessa komplexa perifrastiska konstruktioner är ett fall för sig då deras värde inte fullt ut, om ens alls, kan tillskrivas *få*.

(41) Nu *ska* du få höra. (SUC-romaner)

(42) Här *ska* du få höra, Harald. (SUC-romaner)

(43) Helst efter vad som hände mig i morse, *kan* han ändå få höra. (Bonniersromaner II)

(44) Tja, jag vet åtminstone vem som *kommer att* få höra mera om den saken! (Bonniersromaner I)

(45) För att vi *ska* få se extranummer finns vissa förbehåll från arrangören på scenen. (Press 97)

(46) Tolv och tjugotvå ringde jag pappa, för han *måste* ju få veta det. (Bonniersromaner I)

Meningarna (41) och (42) uttrycker båda futurum. Däremot är det verbet *ska* i bägge fall som bär futurum-betydelsen, medan *få* är permissivt modal i (41) och obligativt modal i (42). (41) har kategoriserats som permissiv då den uttrycker en viss försiktighet med *vad jag har funderat ut* som (42) inte delar. *Nu ska du få höra* i (41) skulle kunna skrivas om till en semantisk motsvarighet likt *nu ska du få tillgång till vad jag har att dela med mig av till dig*. Exempel (42) lägger fram *få höra* mer direkt med ett kortfattat *här* som implicerar en imperativ attityd av *lyssna nu på mig, Harald*. Det modala verbet *kan* och *få* i verbfrasen *kan han ändå få höra* i (43) uttrycker båda permissiv modalitet. För (44) finns det dock ingen självklar omskrivning med *få* utan *kan* eller andra modala verb till hands. *Kommer* är det verb som uttrycker futurum i (44), inte *få*, som verkar ha en obligativ tolkning. I (45) ligger futurum-betydelsen i *ska* och *få se* uttrycker permissiv modalitet. Situationen som beskrivs i (46) innehåller ett *ju* innan *få veta* vilket förstärker tolkningen av att *pappa måste få tillgång till kunskap* är en absolut självklarhet med tanke på de rådande omständigheterna; *det bara är så*. Precis som fallen ovan handlar det dock här om att *måste* är det primära uttrycket för obligativ modalitet och inte *få*, som uttrycker permissiv modalitet.

Tabell 1: Distribution av betydelsekategorier (I = inkoativitet, F = futurum, P = permissiv, O = obligativ)

	I	F	P	O	I + P	I + O	F + P	F + O	Tot.
[FÅ] + <i>se</i>	6	7	22	3	2	3	7	0	50
[FÅ] + <i>höra</i>	13	0	14	5	13	0	4	1	50
[FÅ] + <i>veta</i>	13	0	24	0	3	1	9	0	50
Tot.	32 (21%)	7 (5%)	60 (40%)	8 (5%)	18 (12%)	4 (3%)	20 (13%)	1 (0,6%)	

Tabell 2: Betydelsekategorier och böjningsvariationer för konstruktioner med perceptions verbet *se*

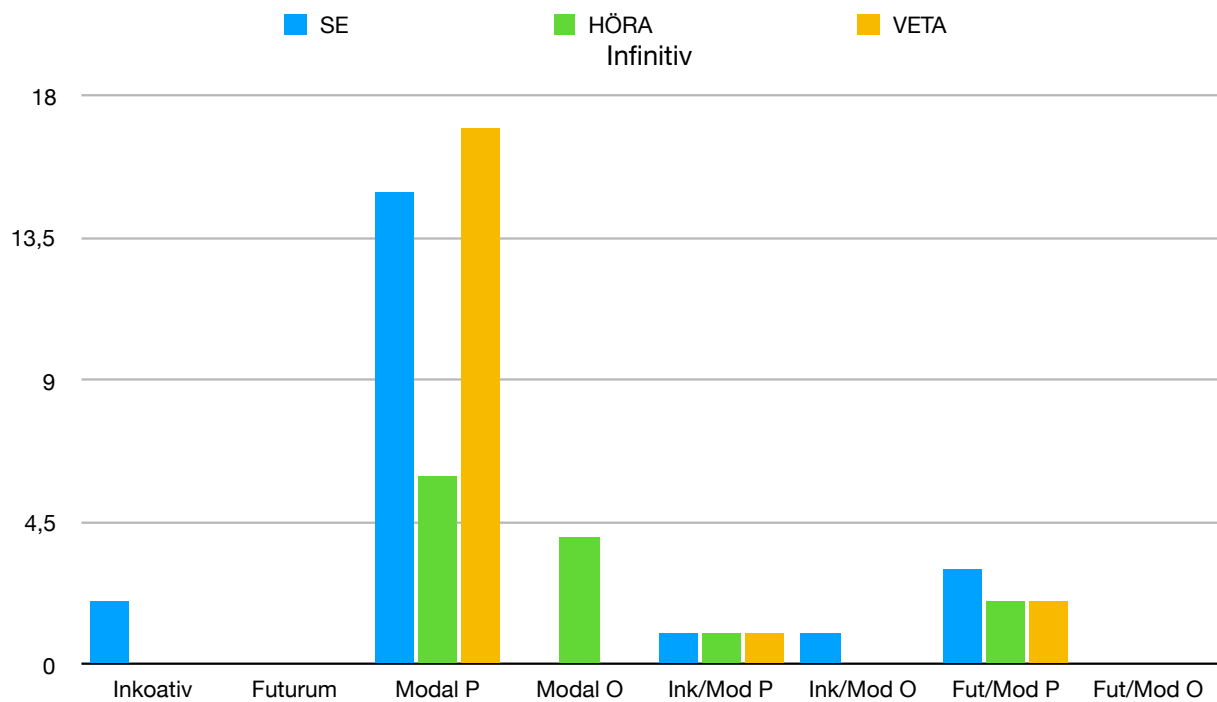
	I	F	P	O	I + P	I + O	F + P	F + O	Tot.
<i>får se</i>	2	7	2	0	0	0	5	0	16 (32%)
<i>fick se</i>	2	0	2	0	1	2	0	0	7 (14%)
<i>fått se</i>	0	0	2	3	0	0	0	0	5 (10%)
<i>få se</i>	2	0	16	0	1	1	2	0	21 (42%)
Tot.	6 (12%)	7 (14%)	22 (44%)	3 (6%)	2 (4%)	3 (6%)	7 (14%)	0 (0%)	

Tabell 3: Betydelsekategorier och böjningsvariationer för konstruktioner med perceptions verbet höra

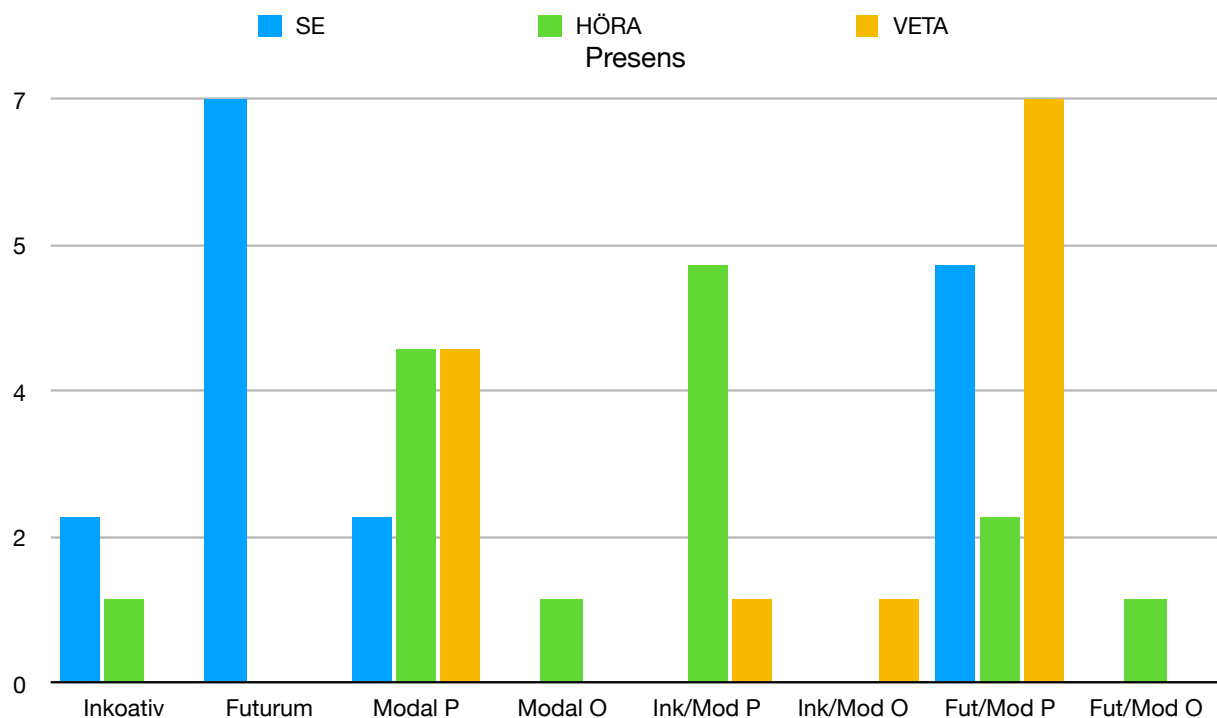
	I	F	P	O	I + P	I + O	F + P	F + O	Tot.
<i>får höra</i>	1	0	4	1	5	0	2	1	14 (28%)
<i>fick höra</i>	11	0	1	0	4	0	0	0	16 (32%)
<i>fått höra</i>	1	0	3	0	3	0	0	0	7 (14%)
<i>få höra</i>	0	0	6	4	1	0	2	0	13 (26%)
Tot.	13 (26%)	0 (0%)	14 (28%)	5 (10%)	13 (26%)	0 (0%)	4 (8%)	1 (2%)	

Tabell 4: Betydelsekategorier och böjningsvariationer för konstruktioner med perceptions verbet veta

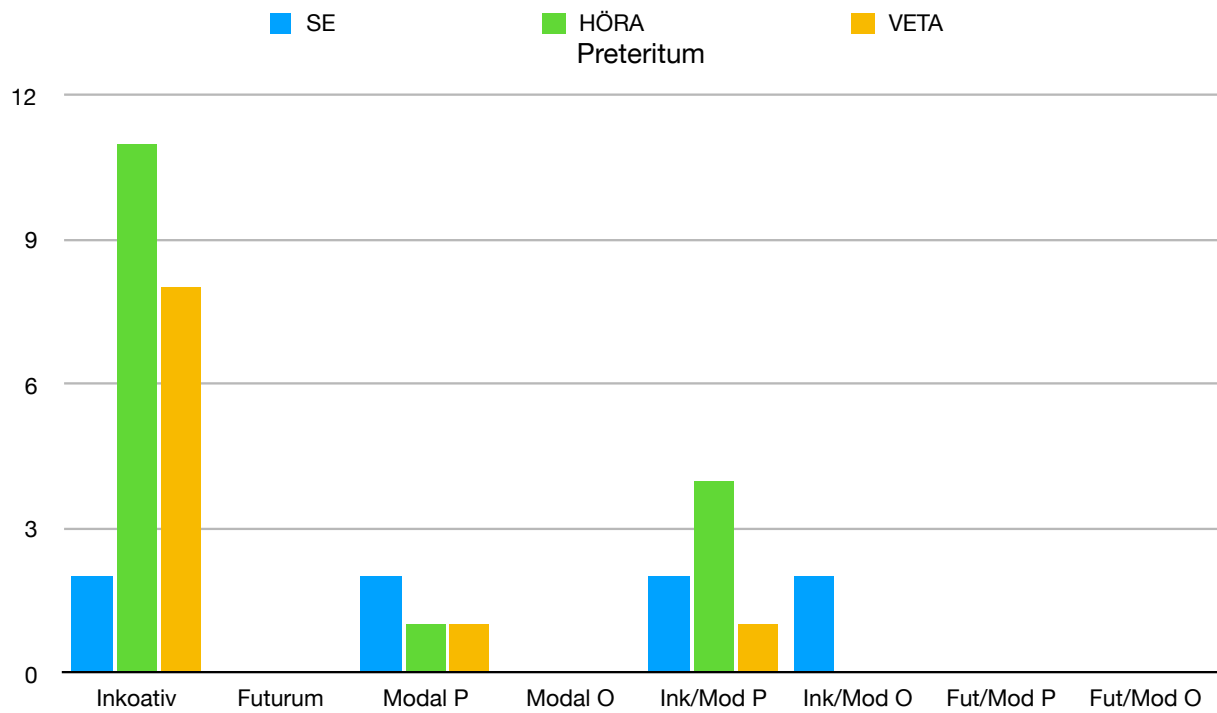
	I	F	P	O	I + P	I + O	F + P	F + O	Tot.
<i>får veta</i>	0	0	4	0	1	1	7	0	13 (26%)
<i>fick veta</i>	8	0	1	0	1	0	0	0	10 (20%)
<i>fått veta</i>	5	0	2	0	0	0	0	0	7 (14%)
<i>få veta</i>	0	0	17	0	1	0	2	0	20 (40%)
Tot.	13 (26%)	0 (0%)	24 (48%)	0 (0%)	3 (6%)	1 (2%)	9 (18%)	0 (0%)	

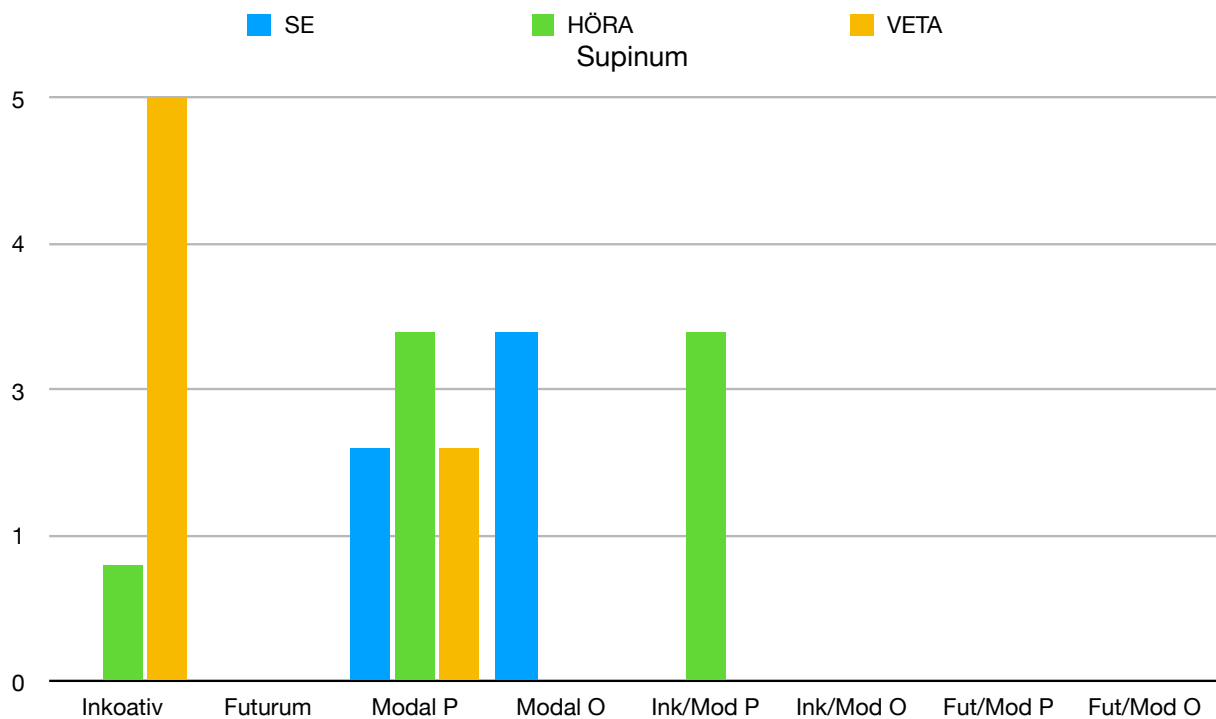
Figur 1: Distribution av infinitiv för samtliga perceptionsverbs-konstruktioner

Figur 2: Distribution av presens för samtliga perceptionsverbs-konstruktioner

Figur 3: Distribution av preteritum för samtliga perceptionsverbs-konstruktioner

Figur 4: Distribution av supinum för samtliga perceptionsverbs-konstruktioner

5 Diskussion

Resultaten redovisades i föregående kapitel och nedan i 5.1 kommer de tre betydelsekategorierna inkoativitet, futurum och modalitet diskuteras i 5.1.1, 5.1.2 och 5.1.3, med vissa överlapp kategoridiskussionerna emellan. Metoden diskuteras i 5.2 och möjliga vägar för framtida studier diskuteras avslutningsvis i 5.2 respektive 5.3.

5.1 Kategoriavgränsningar och frekvens

Resultaten visar på att det inte går att semantiskt rama in *få* + perceptionsverb:s-konstruktioner som en klass för sig, som på ett kategoriskt sätt uttrycker inkoativitet och futurum. Dessa konstruktioner uppvisar en viss relation till inkoativa och futurum-betydelser men är även välintegrerade med andra funktioner av *få* + verb i infinitiv, särskilt modalitet.

5.1.1 Inkoativitet

De flesta meningar med *få* + *se*, *höra* eller *veta* är enligt Viberg (2012: 1443-44) inkoativa, vilket de analyserade meningarna i den här studiens urval indikerar inte är fallet. De modala kategoriseringarna är över dubbelt så många och tyder på att perceptionsverben kanske inte är lika semantiskt särställda från andra fall av *få* + verb i infinitiv som hävdad. Innan andra faktorer som kan ha påverkat resultats-, eller tolkningsskillnader tas upp är det viktigt att nämna att Viberg (2002, 2009, 2012) aldrig faktiskt räknade på uppkomsten av inkoativa fall, utan utgick från ett tvärspråkligt perspektiv med exempel på översättningar språk emellan för att illustrera den semantiska kategoriseringen (se (44) för ett exempel på en sådan översättning) (Åke Viberg, personlig kommunikation: 8 april 2019).

(47) När han *fick se* tältet skrek han till

When Ola *saw* the tent, he let out a cry

(Viberg 2012: 1444)

Oavsett den inkoativa kategoriseringen av (47) anges inga överblickande redovisade siffror för kategoriernas frekvens i litteraturen där meningarna är sammanställda. Fokuset är på den semantiska mångfalden som verbet *få* uttrycker snarare än specifika kategoriers sammanhang.

En annan möjlighet till skillnader i resultat är omfånget och skillnaden i snävhet på begreppet *inkoativitet*. Viberg (2002, 2009, 2012), vars definition jag använt mig av här, behandlar termen i bemärkelsen av dess fokus på plötslighet i den markerade övergången, medan Haspelmath (1993), i en studie där inkoativitet kontrasteras med kausativitet, till exempel definierar *inkoativitet* genom att ställa det mot just *kausativitet* och fokuserar på skillnaderna dem emellan.

(48) The stick broke

Pinnen gick sönder

(49) The girl broke the stick

Flickan tog sönder pinnen

(Haspelmath, 1993: 90)

(Egna fria svenska översättningar)

(48) och (49) visar Haspelmath:s (1993) syn på inkoativer som intransitiva och kausativer som transitiva; inkoativer som saknades en orsakande agent och kausativer som innehållandes en orsakande agent. Chekalina (2016: 213) föreslår att det finns en koppling mellan intransitivitet och inkoativa *få* + verb i infinitiv-konstruktioner innehållandes perceptionsverb. Att i det här arbetet fullt ut ansluta sig till en definition av inkoativitet som prototypiskt intransitivt hade varit problematiskt då en övervägande majoritet av meningarna i urvalet var transitiva. Samtliga exempel i (50) är transitiva fall av meningar från urvalet som taggats som endast inkoativa.

(50) Exempel på transitiv inkoativitet

- a. Pibe, gå efter kaffe åt herrskapet, skrek han så fort han *fick se* oss. (SUC-romaner)
- b. – Det är oerhört glädjande, säger stadsdelschefen Margareta Borgelin när hon *får höra* nyheten av DN (Press 97)
- c. Det var ättlingar till Otto Teisch som genom släktforskning *fick veta* förhållandet. (SUC-romaner)

För vidare forskning på grammatikala funktioner av *få* + perceptionsverb vore det värdefullt att undersöka konstruktionens användning som inkoativitets-markör och transitivitet/intransitivitet.

De tydligaste exemplen på inkoativitet i urvalet var de fall där *få* också var markerat som perfektivt, och därav indikerar en viss ändlighet. I linje med detta var alltså preteritum och supinum de två överlägset vanligaste böjningarna av *få* i perceptionsverbs-konstruktionerna.

5.1.2 Futurum

Viberg (2012: 1444) menar att inkoativitet är semantiskt nära besläktat med futurum, men han förklarar inte hur. Ett sätt för att vidare undersöka den relationen är att kolla om det finns fall där båda betydelsekategorier verkar överlappa i en och samma mening. Inga av de meningar som klassificerades som futurum i detta arbete verkade även uttrycka inkoativa betydelser. Däremot visade det sig att futurum och modalitet ofta överlappade med varandra. För *höra* och *veta* var alla meningar som verkade uttrycka futurum också modala på ett eller ett annat vis.

Utifrån distinktionen som Bybee et al. (1994: 244-245) gör mellan primära och aspektuella uttryck av *futurum* är *får se* möjligtvis en aspektuell framtidsmarkör, som kan ha växt fram ur presensformen av ägandeverbet *få*. Det innebär att *får*:s huvudsakliga semantiska status rör ägande och modalitet, men att det kommit att i vissa instanser, i kombination med perceptions verbet *se*, uttrycka bara *futurum* eller, vilket även är fallet för *höra* och *veta*, *futurum* + modalitet.

Bybee et al. (1994) nämner både en begränsning av möjliga lexikala källor och de semantiska vägar som betydelsemodifikationerna kan ta för att slutligen nå *futurum*. Denna process beskrivs mer ingående i 2.4 *Futurum*, men kan här kortfattat beskrivas som en sekvens som går från ett språkligt element som uttrycker talarens intentioner, som sedan vid tillskrivning på en tredje person blir en förutsägelse om vad som komma skall för att till sist nå *futurum*. Obligativ modalitet presenteras som ett möjligt intentions-skapande led i sekvensen. Nedan i exempel (51)-(54) är meningar på baskiska och danska som genom identiska strukturer uttrycker antingen obligativ modalitet eller futurum beroende på läsning i (51) och (52), eller uppvisar ett och samma verb i ett obligativ- (53) kontra ett futurumfall (54).

Exempel på obligativ modalitet och futurum i baskiska

(51) ikusi-ko dut

see:PERF-GEN 3.S.ABS:have:1:S.ERG

'I will see/I ought to see'

(52) ikusi bear dut

see:PERF need 3.S.ABS.have:1.S.ERG

'I have to see/I am about to see'

Exempel på obligativ modalitet och futurum i danska¹

(53) Du skal gå nu

'You must go now'

Du får gå nu (egen fri översättning)

(54) Jeg skal (nok) komme i morgen

'I will come tomorrow'

Jag kommer imorgon/Jag ska komma imorgon (egen fri översättning)

(Bybee et al., 1994: 259)

¹ I och med att de danska exemplen ligger grammatiskt nära till hands, då arbetet är på svenska, inkluderades ingen glossning för dessa.

De baskiska meningarna i (51) och (52) uppvisar formmässigt identiska påståenden, med tolkning och sammanhang som avgörande för vilken av innebörderna (futurum eller obligativ modalitet) som anses vara fallet. De danska meningarna uppvisar användandet av verbet *skal* som i (53) uttrycker obligativ modalitet och i (54) markerar futurum. *Du får gå nu* upplevdes som en intuitiv och lämplig översättning till svenska av (53); *få* uppkommer här inte i kombination med ett perceptionsverb, men uttrycker alltså obligativ modalitet (risken finns att den intuitiva egna fria översättningen inte är lika lämplig som här antas). Oavsett fallet på svenska, visar exemplen ovan på en tvärlingvistisk grammatisk och konceptuell närhet eller länk mellan modalitet och futurum.

Grammatikaliserings-sekvensen (sammanfattad här ovan och redogjord för i 2.4) innehållandes obligativ modalitet som intentions-skapande och potentiellt *futurum*-frambringande är en möjlig förklaring till de högfrekventa uppkomsterna av *futurum* + modalitet i urvalet av meningar med *få* + perceptionsverb. I svenska är permissiv modalitet standardläsningen av *få*, snarare än obligativ, men då dessa kategorier är formmässigt identiska och endast skiljs genom läsning och sammanhang (Viberg 2006: 122), upplevs inte den svenska närheten av futurum och permissiv modalitet i ljuset av förklaringen av grammatikaliseringsprocessen som alltför långsökt eller nödvändigtvis avlägsen. Detta överlapp skulle dock behöva undersökas vidare.

Sammanfattningsvis visar sig futurum och modalitet vara relativt tätt sammankopplade i *få* + perceptionsverbskonstruktioner utifrån taggningen av meningarna. Tidigare forskning ger visst stöd till närheten mellan dessa två kategorier då Bybee et al. (1994) ser obligativ modalitet som ett möjligt steg i de universella sekvenserna för futurums grammatiska utformande i språk. Även om den analyserade datan i arbetet inte förser oss med tillräckliga belägg för att påstå att det sker en grammatikaliseringsprocess från modalitet till futurum i *får se*-konstruktioner visar de en relativt tydlig tendens av återkommande överlappningar mellan de obligativa och permissiva modaliteterna och futurum för presensböjningen av *få* i kombination med perceptionsverben *se*, *höra* och *veta*. Dessa överlappningar, som ligger i linje med tvärlingvistisk forskning på framväxandet av futurummarkeringar, är till stor del kontextuella och beror på pragmatiska slutledningar.

5.1.3 Modalitet

Förväntan var att tolkningen av perceptionsverbskonstruktionerna i de flesta fall skulle vara inkoativ, med vissa modala undantag (Viberg 2012: 1417). Resultatet visade sig vara omvänt, med en övervägande andel av urvalsmeningarna innehållandes perceptionsverbskonstruktioner som antingen fullt ut modala eller med en modal nyans, i kombination med antingen inkoativitet eller futurum. Som redan nämnt i resultatsdelen, var det i de flesta fall inget problem att identifiera hela meningars modalitetstyp, trots att auktoriteten, eller den externa makten, inte nödvändigtvis var uttalad.

Ungefär lika många av meningarna hade överlappande betydelsekategorier av antingen formen futurum-modalitet eller inkoativ-modalitet. De förstnämnda diskuterades i sektion 5.1.2 ovan och den senare ska nu diskuteras här.

I litteraturen presenteras alternativ för att konceptualisera kategorierna inkoativitet och modalitet. Enligt Aparicio et al. (2014: 76) passar den konceptuella bilden av inkoativitet in i den av en riktad process längs med en väg. En process beskrivs vidare som ett tillryggaläggande av olika steg, med ändamålet att nå ett slutgiltigt mål; inkoativitet uttrycker början av en sådan process mot ett mål. Vi såg i föregående del 5.1.2 hur obligativ modalitet beskrevs som ett möjligt intentionsframbringande led i en längre grammatikaliseringsprocess av futurumformning. Utöver obligativ modalitet nämner Bybee et al. (1994: 180) även *desire* och *movement toward a goal* som några av de vanligaste källorna ur vilka futurum växer fram. Överlappet mellan inkoativitet och intentionsframbringande modalitet kan eventuellt till viss del vara den delade egenskapen av rörelse mot ett mål; obligativ modalitet påtvingar ett skeende att gå från rådande tillstånd A till önskat eller påtvingat tillstånd enligt auktoritet B, medan *inkoativitet* uttrycker just övergången från A mot målet B. Permissiv modalitet skulle exempelvis i samma anda kunna beskrivas som att en auktoritet tillåter att rådande tillstånd A övergår till tillstånd B och *inkoativitet* uttrycker denna övergång från A mot mål B. Dessa observationer är spekulativa och skulle behöva undersökas vidare empiriskt.

5.2 Diskussion av metod

Hela studien bygger på subjektiva analyser och kategoriseringar av meningar. För att få in ett moment av kontroll och undvika de alltför subjektiva omdömena i processen dubbelkollades meningarnas betydelsestagar av arbetets handledare, vilket i sin tur ledde till att vissa meningar reviderades och taggades om. Särskilt svår var analyskategorin *sinnestryck*, som var tänkt att ange om perceptionsverben *se*, *höra* och *veta* uttryckte sin grundbetydelse av faktiskt *sinnestryck*. Den grundläggande semantiska skillnaden perceptionsverben emellan gjorde det svårt att komma fram till kriterier för kategorin som var tillämpbara för både extern perception, som *se* och *höra*, och intern perception, som *veta*, vars grundbetydelse är ett uttryck för erinrande av kunskap. Som diskuterat ovan i 5.1 visade sig kategorin ha viss relevans då den ändå antydde att de instanser av *se* som inte uttryckte grundbetydelsen av syn var de som också var semantiska uttryck av futurum. I sin helhet missade dock kategorin *sinnestryck* att förtydliga det den från början var tänkt att förtydliga. Det är fortfarande oklart om det går att formulera en kategori som som berör den grundläggande *sinnestryckliga* innebörden för både extern och intern perception och om en sådan formulering ens skulle vara värdefull i sammanhanget.

Valet att inkludera korpusar innehållandes både skönlitteratur och pressmaterial motiverades av att undersöka eventuella genreskillnader i perceptionsverbskonstruktionernas uttryck av semantiska kategorier. Först skulle studien inkludera Nordstedtsromaner (1999), som innehåller 23 romaner publicerade år 1999. Dock visade det sig att flera av romanerna var översättningar från andra språk och inte skrivna på svenska. På grund av detta valdes SUC-romaner istället. Korpusen är en varierad samling texttyper på olika stilnivåer på svenska och publicerades på 1990-talet. Trots valet av korpusar tillhörande olika genrer, var det inte något som studien undersökte eller tittade närmre på. I och med stilskillnader i språkbruk i olika situationer är det högst troligt att det finns en viss variation mellan genregränser, men mer än så kan inte påstås här.

Kategoridefinitionerna som används i analysen är korta och vaga, vilket blir extra problematiskt då arbetets syfte är att förtydliga påståenden som anses otydliga i litteraturen. Det är möjligt att tydligare formulerade kriterier för de semantiska kategorierna i underlaget för analysen även hade kringgått större delen av subjektiviteten i analysen. Dessa formaliserade kriterier hade utöver en mer stringent analys av författaren eventuellt också kunnat användas av fler personer för att testa resultaten ytterligare.

Studien var från en början tänkt att också bestå av en enkät, som nedan presenteras som förslag till vidare forskning i 5.4. Att ha ytterligare infallsvinklar på de semantiska kategorierna och de presenterade resultaten hade utan tvekan bidragit till en studie med pålitligare slutsatser och mer data och perspektiv som diskussionsunderlag.

5.3 Teoretiska implikationer

Bilden av vad inkoaktivitet är och hur det instansieras i svenska utifrån bakgrundslitteraturen är både relativt begränsad och spretig; antingen reduceras det till suffixet *-na* (*gul-na*, *blek-na* och *liknande*), eller hävdas vara vad majoriteten av alla *få* + perceptionsverbskonstruktioner uttrycker. Utifrån det urval av meningar som taggats i studien, visar sig inkoaktivitet vara en mångfacetterad semantisk kategori med en uppvisad tendens att uttryckas av dåtidsböjningar som preteritum och supinum, men främst preteritum.

Futurum visade sig vara en relativt ovanlig semantisk kategori i de kontexter som undersöktes och uppvisade tendensen att vara begränsad till *se*, samt vara korrelerad med när presensformen av *se* tillskrevs en inte direkt *sinnestrycklig* innebörd. Som nämnt vid flera tillfällen i arbetet, har det inte fokuserats på denna interaktion mellan polysemi och markering av futurum, vilket säkerligen skulle kunna vara ett intressant område att undersöka närmre.

I denna studie visade sig både inkoaktivitet och futurum definieras utifrån de sammanhang de uppkommer i snarare än kategoriskt och de samexisterar med andra vanliga tolkningar av *få* + verb i infinitiv. Förutom det faktiska definierandet av kategorierna är den modala skillnaden mellan permissiv och obligativ till exempel upp till bredare fall-till-fall-sammanhangstolkningar. Studien har

även presenterat kategoriernas möjliga sammanvävning i diakrona grammatikaliseringsprocesser där obligativ modalitet genom intention är ett möjligt steg i utformandet av futurummarkörer.

En av studiens större teoretiska implikationer är den ökade förståelsen för de polysemiska grammatiska funktioner som *få* som hjälpverb antar. Verbet befinner sig i gränslandet mellan modala, temporala och aspektuella betydelser och försöket att tydliggöra relationerna dessa domäner emellan i *få* + perceptionsverbs-konstruktioner bidrar till den allmänna förståelsen för tempus, aspekt och modalitet i svenska.

5.4 Förslag till vidare forskning

Perceptionsverb och polysemi var ett tema som dök upp vid flera tillfällen under arbetets gång. Det polysema beteendet som verbet *se* uppvisade verkade speciellt vara kopplat till futurumbetydelsen. Det verkar finnas gott om litteratur på området polysemi och perceptionsverb och det vore intressant att se ett mer fokuserat arbete på det.

Bortom de undersökta kategorierna verkade *få se* även vid flera tillfällen fungera som en slags diskursmarkör, snarare än att semantiskt uttrycka någon av kategorierna. Här finns det också potential för ett område att undersöka närmre, vilket möjligtvis skulle vara kompatibelt och kanske till och med väl passande i en studie som undersöker verbens polysemi.

Studiens metod var till en början tänkt att bestå av två delar; en korpusundersökning och en enkätstudie. Detta var för att genom triangulering bredda studiens infallsvinklar på ämnet. Korpusundersökningen skulle studera perceptionsverben i dess skriftliga (litterära och press) kontexter och kartlägga korrelationer mellan böjningar av *få* med uttryckta betydelsekategorier för varje verb, medan enkätstudien skulle bidra till en uppfattning av modersmålstalets intuition gentemot de studerade konstruktionerna. Tidsbrist och andra faktorer resulterade i ett behov av att skala ned arbetet, vilket ledde till att enkätundersökningen aldrig genomfördes.

Enkäten skulle kunna utföras genom att välja fyra kontexter per perceptionsverb. För varje verb skulle två av kontexterna tolkas som tydliga i vilka kategorier som uttrycks, medan två andra skulle tolkas som mer tvetydiga. I varje kontext skulle huvudverbet (*få* + perceptionsverb) ersättas av ett tomt mellanrum som deltagarna skulle ombes fylla i med det verb och den verbform de anser lämplig. Den planerade målgruppen skulle vara modersmålstalets av svenska och enkäten skulle vara tänkt att testa hur stark dessa talares intuition är gentemot skillnaden mellan konstruktioner som innehåller *få* innan perceptionsverb och de som inte gör det.

Genre nämns i 3.1 men på grund av tidsbrist gjordes aldrig en ordentlig jämförelse i termer av distribution och frekvens av betydelsekategorier och böjningsvariationer av verbkonstruktionerna mellan de två korpusgrupperna skönlitteratur och pressmaterial. Även detta är något som skulle kunna undersökas vidare i framtida studier.

Sammanfattningsvis är perceptionsverbens polysemi, speciellt *se*, kopplat till de undersökta semantiska kategorierna inkoaktivitet, futurum och permissiv samt obligativ modalitet ett område som vore intressant att undersöka närmre. Ett annat förslag är att studera eventuella genreskillnader mellan perceptionsverben och de semantiska kategorier som de uttrycker.

6 Slutsatser

Följande kapitel kommer sammanfattat besvara frågeställningarna och presentera förslag till vidare forskning på området.

Hur ofta och i vilka kontexter uttrycker *få* (*få/fick/fått/får*) + perceptionsverb (*se/höra/veta*) inkoativitet i svenskt skriftspråk?

Få + perceptionsverb uttrycker som oftast inte inkoativitet. Om det gör det är *få* som oftast preteritumböjt och den inkoativa tolkningen utesluter inte överlapp med en ytterligare modal tolkning, som i de flesta fall är permissiv.

Hur ofta och i vilka kontexter uttrycker *få* (*få/fick/fått/får*) + perceptionsverb (*se/höra/veta*) futurum i svenskt skriftspråk?

De endast futurumtaggade kontexterna var ovanliga och begränsade till konstruktionen *får se*. Uppkomster av *få se* som uttryckte futurum verkade i sin tur vara korrelerade med en viss avsaknad av en direkt sinnesintrycklig innebörd. Futurum uppkom som oftast tillsammans med den permissivt modala betydelsen och var då begränsad till böjningarna presens och infinitiv för alla tre perceptionsverb.

Går det att tydliggöra skillnaden mellan de två ovan nämnda kategorierna och de modala betydelserna *permissiv* och *obligativ* som *få* uttrycker som hjälpverb i svenskt skriftspråk?

Utöver de uppvisade böjningstendenserna går det inte förtydliga avgränsningarna mellan kategorierna inkoativitet, futurum och permissiv samt obligativ modalitet mycket mer än att säga att betydelsen är permissiv i de flesta av fall. Vad studieresultaten snarare visar är att kategorigränserna ofta överlappar mellan modalitet och inkoativitet respektive futurum.

Referenser

- Aparicio, J. & Coll-Florit, M. & Castellón, I. (2014). Perífrasis incoativas: aproximación cognitiva y estudio de corpus. *Sintagma*, 26, 73-88.
- Bolander, M. (2001). *Funktionell svensk grammatik*. Stockholm: Liber.
- Borin, L., & et al. (2012). Korp – the corpus infrastructure of Språkbanken. *Proceedings of LREC 2012*, 474-478. Istanbul: ELRA
- Bybee, J., & et al. (1994). *The Evolution of Grammar: Tense, Aspect, and Modality in the Languages of the World*. London: The University of Chicago press, Ltd.
- Dahl, Ö. (1985). *Tense and Aspect Systems*. New York: Basil Blackwell Inc.
- Haspelmath, M. (1993). More on the typology of inchoative/causative verb alternations. In: Comrie, Bernard & Polinsky, Maria (eds.) *Causatives and transitivity*, 87-120. (Studies in Language Companion Series, 23.) Amsterdam: Benjamins. <http://doi.org/10.1075/slcs.23.05has>
- Majid A. & Levinson S. C. (2011) The Senses in Language and Culture. *The Senses and Society*, 6(1), 5-18. doi: [10.2752/174589311X12893982233551](https://doi.org/10.2752/174589311X12893982233551)
- R Core Team (2017). R: A language and environment for statistical computing . R Foundation for Statistical Computing. Vienna, Austria <http://www.R-project.org/>. ISBN 3-900051-07-0
- San Roque, L., Kendrick, K., Norcliffe, E., et al. (2018). Universal meaning extensions of perception verbs are grounded in interaction. *Cognitive Linguistics*, 29(3), 371-406. doi: [10.1515/cog-2017-0034](https://doi.org/10.1515/cog-2017-0034)
- Teleman, U., Hellberg, S., & Andersson, E. (1999a). *Svenska Akademiens grammatik: Inledning, Register*. Stockholm: Norstedts ordbok.
- Teleman, U., Hellberg, S., & Andersson, E. (1999b). *Svenska Akademiens grammatik: Ord*. Stockholm: Norstedts ordbok.
- Teleman, U., Hellberg, S., & Andersson, E. (1999c). *Svenska Akademiens grammatik: Satser och meningar*. Stockholm: Norstedts ordbok.
- Viberg, Å. (2012). Language-specific meanings in contrast: A corpus-based contrastive study of Swedish få 'get'. *Linguistics*, 50(6), 1413-1461. doi: <https://doi.org/10.1515/ling-2012-0044>
- Viberg, Å. (2009). Towards a lexical profile of the Swedish verb lexicon. *STUF - Sprachtypologie und Universalienforschung*, 59(1/2006), 103-129. doi: <https://doi.org/10.1524/stuf.2006.59.1.103>
- Viberg, Å. (2002). Polysemy and disambiguation cues across languages. In: B. Altenberg (Ed.), *Lexis in contrast: corpus based approaches*, 118–150. Amsterdam: John Benjamins publishing company doi: <https://doi.org/10.1075/scl.7.10vib>
- Wälchli, B. (2016). Non-specific, specific and obscured perception verbs in Baltic languages. *Baltic Linguistics* 7, 53-135.

Bilaga 1: Analysunderlag

Underlag för analys av verbkonstruktion [FÅ] + perceptionsverb (se, höra, veta)

Kategorier

Nedan listas kort definierade beskrivningar av de betydelskategorier baserat på vilka perceptionsverbs-konstruktionerna i alla 150 meningar tillskrivits ett värde. Svartalternativen är *Ja* eller *Nej* för kategorierna *sinnesintryck*, *inkoativitet* och *futurum*, medan *böjning* och *modalitet* markeras med en av förkortningarna som står inom parenteserna efter svartalternativen nedan för respektive kategori. *Böjnings*-taggen anger *böjningen* av *få*. För samtliga kategorier gäller att de fall som inte kan tillskrivas något av svaren ovan markeras med: *n/a*, exempelvis när en kontext inte uppvisar någon av de två modalitetskategorierna eller inte är tydlig.

Sinnesintryck

Uttryck för perceptionsverbens grundbetydelse av faktiska sinnesintryck.

Inkoativitet

Övergång från A till B, från ett tillstånd till ett annat. Förändringen är prototypiskt sett av spontan eller plötsligt inträffande karaktär och ofta saknas explicit hänvisning till orsakare av förändringen.

Futurum

Semantiskt motsvarande konstruktioner som *kommer att* och *ska*.

Modalitet

Permissiv (P): uttrycker tillåtelse/medgivande.

Obligativ (O): uttrycker måste/nödvändighet/givande av order/tvång.

Nej: Verbkonstruktion är inte modal.

Böjning

Infinitiv (INF): få

Presens (PRS): får

Preteritum (PRT): fick

Supinum: (SUP): fått

Bilaga 2: Söksträngar

Utökad sökning med språkbankens korpusverktyg KORP för kvantitativ undersökning av frekvens och distribution av verbet *få* + perceptionsverb (se, höra, veta) inom korpusarna Bonnier I, Bonnier II, SUC-romaner, Press 76, Press 95, Press 96, Press 97 och Press 98. De valbara menyerna över sökfälten ändras inte och bör därför vara 'ord' respektive 'är'.

'få'

eller

'se'

'får'

eller

eller

[+ Lägg
till token]

'höra'

'fick'

eller

eller

'veta'

'fått'

Stockholms universitet/Stockholm University
SE-106 91 Stockholm
Telefon/Phone: 08 – 16 20 00
www.su.se

